

Peavey

Epiphone

VELI-MATTI MATHLIN

SUURSUKELTAJA

KALLIO

Epiphone

VALVE SPECIAL

Epiphone

SUURSUKELTAJA

VELI-MATTI MATHLIN

SUURSUKELTAJA

Novellikokoelma

Lopulta kuin
taivaanlahjana
mieleeni muistui
maagiset sanat:
load:"*",8,1.

Suursukeltaja © 2024
Teksti:

Veli-Matti Mathlin

2.painos

ISBN

978-952-80-5011-7

Ulkoasu ja taitto:
Jäljen Jättiläinen, Jaakko Mylly

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi
Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

Kyläkaupassa

Muistan aina, millaista oli käydä kotikyläni kyläkaupassa. Pikkupoikana kävin usein sieltä ostamassa karkkia, yleensä Da Capo - tai Pätkis-suklaapötkyjä tai jonkin karkkilaatikon. Vielä silloin ei kulkenut pyörätie autotien vierellä, vaan jouduin kävelemään tienravissa tai, mikä oli minulle mieluisaa, oikaisin metsän halki. Usein äitini kauhuksi aikaa vierähtikin melko kauan kauppareissuillani, kun menen ja tullen tutkin mättäänkoloja tai poimin kiviä. Minulla olikin iso kokoelma kiviä ämpärissä. Tosin äitini oli eräänä päivänä tarvinnut ämpäriä ja oli kipannut kivet jonnekin rommakkoon. Itkuhan siitä tuli.

Kauppias Pentin nauru kuului yleensä jo puoleen väliin kauppareissuani. Hänestä muodostui kauppiaan perikuva lapsen mieleeni. Pentti oli aina ulkona vetkuttamassa bensatankin vipua asiakkaan puolesta ja samalla jutellessaan hyrskähteli herkkään nauruun. Kauppa aukesi virallisesti kahdeksalta, mutta Pentti oli useimmiten jo kuudelta siellä puuhailemassa ja valmiina palvelemaan aamuvirkkuja. Kaupan ikkunoihin oli liimattu suuria Lotto ja Jokeri -tarroja sekä tarra Postin vanhasta oranssista logosta, jossa oli postitorven kuva. Kaupassa tapasi kylän isäntiä ja emäntiä, kaikki omia persooniaan. Siellä haisi useimmiten lehmänlanta paljastaen asiakaskunnan elinkeinon.

Kaupasta sai mitä vain sen ajan ihminen tarvitsi, ja jos jotain ei ollut, niin Pentti tilasi. Esimerkiksi kerran, kun veljeni näki lehdessä kuvan eräästä radiomankasta (ei se ollut edes mainos vaan joku kuva, jossa rekvisiittana oli käytetty kyseistä mankkaa), hän halusi ehdottomasti juuri samanlaisen mankan. Ei siinä auttanut kuin mennä Pentin puheille. Pentti onki jostakin selville kyseisen mankan tyyppitiedot ja tilasi veljelleni sen. Tosin mankka palautettiin, koska se ei äänenlaadultaan miellyttänytkään veljeäni. Mitähän Pentti silloin ajatteli? Varmaan nauroi ymmärtäväisesti ja hersyvästi hytkyen, koska oli oppinut tuntemaan kylän poikien luonteenlaadut.

Jos rahaa ei sattunut olemaan mukana, aina pystyi ostamaan laskulle tai lapulle, niin kuin olin kuullut sanottavan. Pentti oli ilmeisesti hyvin perillä kyläläisten rahatilanteesta, kun kerran epäili, että oliko isä antanut luvan ostaa lapulle jotain kallista lelua. Antoi kuitenkin sillä kertaa, mutta isä pyysi palauttamaan lelun hetimiten takaisin. Taisi tulla itku siitäkkin. Jätskit olivat kyläkauppamaiseen tyylin moneen kertaan sulaneita ja jäätyneitä, mutta kelpasivat minulle ja muille kylän lapsille. Jäätelötiski oli lihatiskin vieressä ja usein ihmetellen katsoin, kuinka Pentti siivutti sirkkelimäisellä leikkurilla Gotler-makkarasta halutun määrän siivuja ja kääräisi ne näppärästi pakettiin. Jännäsi aina, jääkö Pentillä sormi terän väliin. Ei jäänyt.

Maidot olivat omassa kylmäkaapissaan, jonne pystyi menemään sisälle. Kylmiön hyllyillä oli myös muita maitotuotteita ja kananmunia isoissa kennoissa, siellä haisi maidolle. Kaupan takaosa oli jännä paikka. Sinne pääsi vain silloin, kun isän kanssa haettiin jotain rakennus- tai maanviljelytarvikkeita, tai silloin, kun hain tyhjiä pahvilaatikoita. Takaosassa haisi rikkaruohomyrkyille, apulantasäkeille ja melassille. Joskus jos olin oikein rohkea, menin sisälle kauppaan takaoven kautta. Silloin joutui nousemaan ensin lastauslaiturin portaita ja livahtamaan raollaan olevasta ovesta sisälle. Yleensä Pentti huomasi ja alkoi nauraa.

Kassakone oli vanha ja mekaanisesti toimiva, tosin loppuajasta saattoi olla jo sähkökäyttöinenkin. Postipaketit haettiin ja lottorivit jätettiin sekä tyhjät pullot palautettiin kauppaan. Ne, joita koko kevät tienraveista oli kerätty. Nykyään ei enää näe pikkupoikia pulloja keräämässä, he taitavat olla energiajuomaa ostamassa. Pihalle mahtui pienuudestaan huolimatta linja-auto, joka siinä säännöllisesti pysähtyi, kylän miesten traktoreita ja autoja, pyöriä, rakennuslevyjä ja säkkejä, betoniverkkoa, paperinkeräysroskis ja ilmoitustaulu.

Vihta ja sauna

Muistan aina, miten isä kävi hakemassa saunan lämpenemistä odotellessa vihtalehdet lähimetsästä. Hän kertoili rauhallisella äänellään, missä vaiheessa lehti oli, oliko se aikaisessa vai myöhässä tai oliko oikea aika kuun kiertoa taittaa vitsaksia. ”Ku kuu syntyy nii seittemän päivä kuluttua otetuisa vitsaksisa pyssyy lehti parhaite. Sillo o pari päivää aikaa hakia vihtallehet.” Vitsakset taiteltiin joko käsin tai leikattiin puukolla, jonka terä oli lukuisien teroitusten seurauksena kaventunut huomattavasti. Puukko oli aina vyöllä jopa kaupunkireissuilla, sillä oli kätevä leikata Raahen Centrumin pihalla metrilenkistä siivuja. Hän ojenteli leikkaamiaan siivuja peukalon ja puukon terän välistä suuhuni, kun istuimme sinapinvärisessä Ladassa odottelemassa äitiä. Isä vitsaili joka kerta uudestaan, että makkara oli nimeltään kiekuralenkkiä, ja nauroi päälle. Se kertoi jotain hänen huumorintajustaan, mutten tosin ole vielä selvittänyt itselleni mitä.

Isä sai nopeasti tarvittavan määrän vihtalehtiä kasaan. Isän vihtoissa oli hieman enemmän vitsaksia kuin yleensä, jotta ne istuivat paremmin isoon työmiehen kouraan. Hän yleensä istui kaivon kannella sitoessaan vihtaa. Ensin pyöriteltiin vitsaksia ja laitettiin vuorotellen toiselle puolelle ja sitten toiselle puolelle valmistuvaa vihtaa. ”Lehtien

alapuolet pittää olla vastakkain, niin ja rauvuskoivua, hieskouvu ei oo nii hyvä, mutta voi niitakin käyttää, jos muuta ei oo.” Käsin riivittiin liiat oksat pois ja tarkisteltiin jatkuvasti, miltä näyttää ja miten sopii käteen. Vihta sidottiin pitkällä vitsaksella. ”Pittää olla nuori koivun taina, pelekät oksat ei kestä sitomista.”

Isä alkoi pyöritellä vitsasta käsissään kuin kahvimyllyn kampea. Vitsa alkoi vääntyä ja antaa periksi. Kuoret rupesivat irtoilemaan ja vitsas pehmeni. Kokeilin itsekin samaa, mutta sormeni eivät jaksaneet vääntää eivätkä ottaa vastaan niihin kohdistuvaa painetta. Vitsas oli kuin narua isän norsunnahkaisissa sormissa. Punominen eteni pitkin vitsasta, ja kohta se oli pehmeää ja taipuisaa. Pari kierrosta kahvan ympärille ja vielä toiset pari kahvan toisen pään ympärille, ja sitten pääteltiin siten, että kahvan päähän jäi lenkki ripustamista varten. Lopuksi isä vuoli kahvan pään pyöreäksi ja myhäili tyytyväisenä, mutta ei joutanut jäämään kauaksi aikaa kuitenkaan ihastelemaan. ”Jaha, jokoha se sauna ois valamis.”

Isän kanssa saunominen oli fakiirin hommaa. Yleensä sauna oli ensinnäkin niin kuuma, ettei siellä kauaa voinut istua. Varsinkin poikasena istuin alalauteilla. Isä heitti paljon löylyä ja vihtoi raivokkaasti itseään joka puolelta. Vaikutti siltä, että kehoa piti oikein kunnolla kurittaa. Yleensä isä aloitti vihtomisen jaloista ja eteni rintakehään. Sitten kun päästiin selkäpuolelle, tahti kiihtyi ja mukaan tuli tuttuja voimaähkäisyjä. Väliin heitettiin taas löylyä.

Vihtalla ei vain hakattu, vaan myös välillä hierottiin sitä ihoa vasten. ”Nää lehet o ku pesuainetta.” Itse yleensä poistuinkin jo hyvissä ajoin saunasta ja siirryin suihkun kautta keittiöön odottelemaan kiukaalla kypsytettyjen makkaroiden saapumista pöydän ääreen.

Isä ei paljon ujostellut aatamin asuaan vaan saapui yleensä saunasta pyyhke rennosti olalla toisen pään peittäessä juuri ja juuri kriittiset alueet. Siinä hän istui keittiön pöydän äärellä lähes nakuna, vihtalehtiä selässään ja folioon kääritty makkara edessään. Jos vieraita sattui tulemaan, niin samassa asussa toivotettiin vieraat tervetulleiksi. Oli isällä myös saunatakki, sellainen keltaisin ja ruskein pystyraidoihin koristeltu, mutta aika vähälle käytölle se jäi. Lauantaisin syötiin myös vaniljajäätelöä. Paketti jaettiin tasan jokaiselle hengelle, ja autu armias, jos jollekin sattui tulemaan isompi siivu. Sauna lämmitettiin aina samaan aikaan viiden ja kuuden välillä, lauantaina ja keskiviikkona ja tietenkin juhlapyyhien aattona. Joskus näkyi olevan saunaolot jääkaapissa puoliksi juotuna ja korkki takaisin painettuna, mutta sinne se väljähtyi. Eivät maistuneet miestä väkevämmät isälle, ehkä isä oli väkevämpi kuin viinat. Mustikkamehua kului sitäkin enemmän, varsinkin saunan jälkeen Avaraa luontoa katsoessamme.

The background of the entire page is a dense, overlapping collage of vintage audio equipment and cassette tapes. In the top right, a large Marshall speaker with its signature script logo is prominent. Below it, a smaller black speaker is visible. To the left, a red-framed speaker is partially seen. The collage is filled with numerous cassette tapes, some standing upright in rows and others lying flat. At the bottom, a Vox speaker with a yellow trim is visible. The overall aesthetic is nostalgic and represents the music culture of the 1970s and 1980s.

Eletään 70- ja 80-lukujen taitetta. Miehet ovat vahvoja, äidit istuvat syönnin ajan keittiöjakkaralla, c-kaseteilta kuunnellaan "sekalaista" ja Video Home System taistelee itsensä tallenteiden kuninkaaksi. Näissä novelleissa lapsuuden leikkejä läpäisee taianomaisuuden tuntu.

9 789528 050117